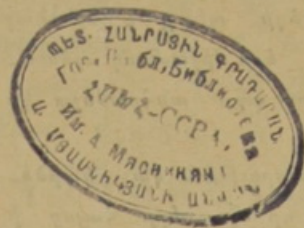


ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր



ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԷ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԻՆԳԵԱԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՍՏԷ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԼՐԱԳՐԻ
ԳԱՀԻՐԻ
Administration du journal armenien
LOUSSAPER
Boîte Postale 868 Le Caire (Egypte)

ԲԱԺՆԵԳԻՆ		
Եղիպտոս Արտասահման		
ՈՂԶ	ՊՐԶ	ՇԻԼԻՆ
Տարեկան	100	20
Վեցամսեայ	50	10
Եռամսեայ	25	5

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Նամակ և գրամ դրկել վարչութեան հասցեին:
Ձեռագիրները ետ չեն դարձադիր:
Ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:
Խմբագրատունը կը գտնուի Մանսուր Փաշա Խալիֆ, քրամուսկի
գծին վրայ:

ԼՈՒՍԱՔԵՐԻ
Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց
Եր. 9 Յուլիս
Սրբ. Տրդատայ թագաւորին, Սէրէն Տէրեւոյն
և Խոսրովի թագաւորին:
Ո՛վ որ կը լսէ ինչ որ կը մերթնէ
աղքատութեան և ամօթալարտու-
թեան կ'ենթարկուի:
Կեր. 10 Յուլիս
Գրա. Տֆոյ Սր. Աստուածածին, Հարանք:
Դրամը աղէկ ծառայ մըն է,
բայց գէշ աէր մը:
Բշ. 11 Յուլիս
Աւելի աղէկ է անօթի քնանալ
քան պարտական արժանալ:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(Տեսակցութիւն մը Պ. Զօպանեանի հետ)
(Մեր մասնաւոր թղթակիցէն)
Բարիկ, 13 Յուլիս 1905
«Լուսաբեր» հրատարակեց հայ հա-
մաթողիկի մը գումարումին մասին Պ. Զե-
րազի հետ ունեցած մէկ տեսակցութիւնս:
Ինչպէս որ լինեցողքները կը ցան տեսնել,
այդ տեսակցութեան մէջ Պ. Զերազ կը
բաւականանար այսպիսի համաթողիկի մը
խորհրդակցութեան ենթարկելի նիւթերը ցոյց
առլ, առանց այժմէն իսկ այդ նիւթերուն
վրայ իր կարծիքը յայտնելու: Ինծի այն-
պէս երեւցաւ որ շատ աւելի շահեկան
կ'ըլլար որ փոխանակ հայութիւնը մեծա-
պէս շահագրգռող այդ խնդիրները միմիայն
ասկէ անկէ զաւելի պատասխաններու խոր-
հրդակցութեանց թողլու, անոնք մասուլի
միջոցաւ լոյսի մէջ բերուէին ու վիճաբա-
նութեան ենթարկուէին կարծիքներու ա-
զատ արտայայտութեան դրութեամբ մը:
Մյն այստեղ, ընդհանուր եզրա-
կացութեանց յանգելէ առաջ, աւելորդ չը
համարեցի «Լուսաբեր» խմբագրութեան
փափաքին համաձայն, թէ՛ հայ ու թէ՛ օ-
տար կարգ մը անձնաւորութեանց դիմելու
հոս ու անոնց կարծիքները խղճամիտ կեր-
պով մը ներկայացնելու հայ, յեղափոխու-
թիւնը շարժող կարգ մը խնդիրներու վե-
րաբերութեամբ:
Գացի նախ Պ. Ա. Զօպանեանը տես-
նելու:
— Պ. Զերազ, ըսի, հայ համաթո-
ղիկի մը օգտակարութեան մասին խոսած

էր. ձեզմէ եկայ խնդրելու որ կարծիքնիդ
յայտնէք նոյնիսկ այդպիսի համաթողիկի
մը խորհրդակցութեան ենթարկուելի խն-
դիրներուն վրայ, զոր երեք որոշ մասերու
կրնանք բաժնել: 1- Յեղափոխութիւնը հա-
յոց համար օգտակար է: 2- Հայերը կա-
րող են յաջողութեան ակնկալութեամբ
յեղ. պայքարը յառաջ տանել: 3- Հայերը
ազգայնական ձգտութիւնով յեղափոխ. պայ-
քարը յառաջ տանելու են:
— Պ. Զօպանեան կամակատարութեամբ
զիս ընդունեց ու փափաքին զոհացում
տալու համար մէկուկէս ժամու չափ ան-
ընդհատ խօսեցաւ, համբերութեամբ բոլոր
հարցումներուն պատասխանելով. կը ցուցի
որ կարելի չպիտի ըլլայ որ ամբողջու-
թեամբ ներկայացնեմ այդ խօսակցութիւնը,
թէ՛ եւ հոգ շատ կենսական հարցեր շօշա-
փուած ըլլան. ստիպուած եմ միայն Պ.
Զօպանեանի յայտարարութեանց տիրական
մասերը հոս ներկայացնել, որոնք իմ հար-
ցումներու հետ անմիջական կապ ունին,
փափաք յայտնելով որ «Անահիտ» այս պա-
կասը լրացնէ:
Յայտարարելէ ետք թէ իրեն ուշա-
դրութեան ենթարկած հարցումներս մեծ
կարեւորութիւն ներկայացնող խնդիրներ
են՝ զորոնք քիչ մը դժուար կ'ըլլար խօ-
սակցութեան մը մէջ լիակատարօրէն լու-
ծել, Պ. Զօպանեան ըսաւ թէ ինքը հա-
կա յեղափոխական մը չէ՝ այսինքն ի՛նչ կը
հաւատայ ճշունած ժողովուրդի մը համար
յեղ. գործունէութեան օգտակարութեան, ու
անհրաժեշտ օգտակարութեան: Այս մա-
սին սա հարցումը նախ իրեն ըրի:
— Ձեզ կարծիք որ ժողովուրդ մը
այն ատեն միայն յեղափոխութեան գիտա-
կցութիւնը կ'ունենայ, երբ իր տնտեսական
թշուառութիւնը զինքը կը ստիպէ որ իր
շղթաները խզէ. կամ թէ կը կարծէք որ
ժողովուրդ մը յեղափոխութեան օգտակա-
րութիւնը կը հասկնայ, բաւական է որ
անհատներու ընտրեալ դասակարգ մը զայն
զէպի այդ կողմը մղել գիտնայ:
— Պ. Զօպանեան պատասխանեց.
— Հայ յեղափոխութեան ծագման
պատճառները միմիայն տնտեսական պայ-
մանները չեն. այս պարագային պայքարը
դասակարգային հողի վրայ գրուած կ'ըլլար:
Տնտեսական պայմանները — մասնաւորա-
պէս Մեծ Հայաստանի հայոց վիճակը, —
անշուշտ կարեւոր բաժին մը ունի այդ
ծագման մէջ, բայց զխառը ծնունդի պատ-

ճառը չէ եղած:
Հայոց յեղափոխութիւնը ազգայնա-
կան հանգամանք մը կը ներկայացնէ ու
կարելի է ըսել թէ սկսած է Միսիմար-
եաներով ու ոռուհայ գործունէութեամբ:
Հայ յեղափոխութիւնը այս կերպով ամէն բանէ
առաջ «մտաւորական», «ուղեղային» է
եղած, այսինքն վերէն ղէպի զանգուածը
հաղորդուած շարժումի մը արդիւնք: Այս
պատճառաւ է որ չենք կրնար ըսել թէ,
հայ յեղ. պայքարին պայծած միջոցին,
հայ ժողովուրդը իր ամբողջութեամբ այդ
յեղափոխութեան գիտակից էր. ու իմ
կարծիքս է թէ մեր պայքարին անյաջողու-
թեան զխառը պատճառներէն մէկը այս
կէտին մէջ փնտռելու ենք: Ըսել չեմ ու-
զեր թէ անհրաժեշտաբար ժողովուրդի մը
համար յեղ. ոգեւորութիւնը այն ատեն
միայն սկսելու է, երբ այդ ժողովուրդը իր
ամբողջութեամբ յեղափոխութեան գիտակ-
ցութիւնը ունի. ինչպէս իտալիոյ յեղա-
փոխութեան օրինակին մէջ, միշտ կը գրո-
նուին ընտրեալ մարդիկ, որոնք վերէն
զանգուածին մղում կուտան, զայն կ'ողբ-
ւորեն: Միայն թէ հայ յեղ. պայքարին
այս մղումը տուեղներուն սխալը սա եղաւ
որ չը տեսնան թէ հայ ժողովուրդը ոտուար
մեծամասնութեամբ յեղափոխութեան տա-
կաւին գիտակից չէր, թէ՛ եւ այդ գիտա-
կցութիւնը արագ քայլերով անոր գալու
վրայ էր. հայրենասիրական հրատարակու-
թեանց ու զարդանքներու մէջ այս ուղղու-
թեամբ զարգացում մը կը սկսէր տեղի ու-
նենալ: Միւս կողմէ թիւրք կառավարու-
թեան ուշադրութիւնը տակաւին քիչ ար-
թնցած ըլլալով, ու հայերն ալ դեռ «սիս-
տեմադիք» հալածանքի մը ենթարկուած
չըլլալուն, յեղ. վարիչները ժամանակ ու-
նէին սպասելու որ «պտուղը հասունանար»
ու գործը ինքնին, բնական ուղղութեամբ
յանգէր իր արդէն գիմելու վրայ եղող վեր-
ջաւորութեանը:
Ահա մեր յեղ. վարիչներուն այս ա-
նապարհն է որ քիչ մը «չինձաւ» «ոչ-
բնական» ձեւ մը տուաւ բնական ըլլալու
ծագման վրայ եղող այս յեղափոխութեան,
ու յանկարծակի բերաւ ժողովուրդ մը որ
տակաւին ժամանակ չէր ունեցած իր յեղ.
դաստիարակութիւնը մինչեւ ինքնապաշա-
պանութեան գործին անհրաժեշտութեան
տանիլ: Ժողովուրդին անպատրաստութիւ-
նը, — ահա ուրեմն մեր անյաջողութեան
պատճառներէն առաջինը:
Կալով ձեր երկրորդ հարցումին թէ

հայերը կարող են յաջողութեան ակնկա-
լութեամբ յեղ. պայքարը յառաջ տանիլ,
իմ պատասխանս հաստատական է՝ միայն
կարգ մը պարագաներու գործակցութեամբ:
Նախ եւ կը կարծեմ թէ հայերը զէնք
կրելու անընդունակ չեն, ու Ձեզմէն
դուրս Հայաստանի մէջ ուրիշ վայրերու ա-
նձնաւորութեան ու քաջութեան բաւական
փայլուն օրինակներ տուած են որպէսզի հա-
մարձակութեամբ կարելի ըլլայ ըսել թէ
յեղափոխութեան կատարեալպէս ընդունակ
են, ու զէնքով ալ այս յեղ. պայքարը
յառաջ տանելու կարող:
— Ինչո՞ւ ուրեմն այնքան ողորմելի
կերպով մենչեւ այժմ յեղ. պայքարը ան-
յաջողութեան մատնուեցաւ:
— Այնպիսի յեղափոխութեան պատճառներէն ա-
ռաջինը, ինչպէս ըսի, ժողովուրդին ան-
պատրաստութիւնն էր որ յեղ. գիտակից
դաստիարակութեան մը չգոյութեան յառաջ
եկած է բայց այս պատճառն զատ կայ
նաեւ յեղ. վարիչներու մէկ ուրիշ սխալը,
այն է որ յեղափոխական գործունէութիւնը
սկսան այնպիսի բոլորի մը, երբ արտա-
քին քաղաքական պայմանները ծայրայեղօ-
րէն աննպաստ էին:
— Ըսել կ'ուզէք թէ հայերը իրենք
իրենց թողուած, առանց արտաքին միջա-
մատութեան, չեն կարող յաջողութեան
պայմաններով յեղ. պայքարին յառաջ
տանիլ, ընդունելով իսկ որ յեղ. գիտակ-
ցութիւնը իրենց չի պակսի:
— Իմ կարծիքովս, միս մինակ յեղ.
պայքարը իր նպատակին յաջողութեամբ
անկարող են յանգնեցնելու, ինչ որ ալ ըլ-
լայ իրենց ներքին ոյժը: Որպէս զի յեղ.
պայքարը յաջող վերջաւորութիւն մը ու-
նենայ, ամէն կերպով անհրաժեշտ է մեծ
պետութեանց միջամտութիւնը ինչպատ
մեր պայքարին, ինչպէս եղած է Թուրքիոյ
լուծէն ազատած բոլոր միւս քրիստոնեայ
ազգութեանց համար:
— Բայց այդ միջամտութիւնը — ուրկէ
կըսէք հայ յեղափոխութեան յաջողութիւնը
անհրաժեշտաբար կախում ունի — մինչեւ
այժմ տեղի չունեցաւ. կը կարծէք թէ
յառաջիկային մէջ տեղի պիտի ունենայ:
— Կը կարծեմ:
— Ուրեմն կը կարծէք թէ մեծ պե-
տութիւնները մարդասիրական զգացմունք-
ներէ մղուելով 1895ի ջարդերուն առնեւ
չըրած միջամտութիւնին ապագային պիտի
ընեն:
— Ձեմ կարծեմ որ մեծ պետութեանց

այդ միջամտութիւնը անհաճախորակաւ զգացուցանի իրեն շարժառիթ ունենայ։ Այդ միջամտութիւնը տեղի պէտք է ունենայ միայն ա՛յն ատեն, երբ միջամտող պետութեանց իսկ շահերը զայն անհրաժեշտ կը դարձնեն։

Ինչ երաշխաւորութիւն կայ կարծելու որ պիտի գայ օր մը, երբ հայոց ի նպաստ միջամտութիւն մը մեծ պետութեանց շահերուն ալ պիտի համապատասխանէ։

— Այդ օրը ամէն կերպով պէտք է գայ, քանի որ անկարելի է որ մերձաւոր Արեւելքի աշխարհ քառասուն վիճակը միշտ այսպէս ձգուի, միայն կարելի չէ այժմէն անոր ճիշդ վայրկեանը նախատեսել, ու ճշդիւ ահա մեր յեղ. վարիչներուն ալ գլխաւոր զբաղմունքը ըլլալու է ակնդէտ ըլլալ այդ օրուան գալուն ու եթէ կարելի է մինչեւ այն ատեն բաւականա՛նաւ ժողովուրդին ինքնապաշտպանութեան կարեւոր գործովը զբաղելու։ Այս պատճառաւ էր որ Պ. Չերաքի առաջարկութեան ալ առաջ, «Անահիտի» յաւելումով մը մէջ կարծիք յայտնէր էի որ յեղ. կուսակցութեանց պատուիրակները որոշ վայր մը հտաւորուէին խորհրդակցելու համար թէ քաղաքական արդի պայմանները իրենց պորձունէութեան ինչ ուղղութիւն կրնային թելադրել։ Վասնզի, ինչպէս ըսի, մեր յեղ. գործունէութեան յաջողութիւնը նոյնքան կախում ունի քաղաքական պայմաններէն, որքան լրջութեամբ պատրաստուած ու յարմար ատենին պայթող ներքին ոյժէն։ Իսկ ձեր երրորդ հարցումով կուզէք իմանալ թէ հայոց յեղ. պայքարը ազգայնական ձգտութեամբ յառաջ տարուելու է, այս հարցումին պատասխանը գտնելու համար բաւական պիտի ըլլար քննել մեր յեղ. շարժումին ծագումը, որ վենետիկի գրական-հայրենասիրական հրատարակութիւններով սկսելէն ի վեր միշտ զուտ ազգայնական ուղիէ մը ընթացած է. ես կուզէի որ հայերը ասկէ ետք ալ նոյն ուղիէն չի շեղէին. անշուշտ, ըսել չէ թէ հայոց ինքնօրինութիւնը Հայաստանի մէջէն բոլոր չարիքներու անհետացումը անհրաժեշտաբար պէտք է նշանակէ, բայց անգամ մը այդ ինքնօրինութիւնը ձեռք ձգելէ ետք ազատութեան պայմաններու մէջ, այլեւս հայերը ի վիճակի կ'ըլլան աւելի դիւրութեամբ ընկերական խնդիրներու լուծման հետապնդել։

— Ուրեմն կը հաւատա՞ք թէ հայոց ինքնօրինութիւնը ստանալը, անոնց արդի վիճակին վրայ բարեփոխութիւն մը կրնայ ներկայացնել, ու չէ՞ք կարծեր թէ, ինչպէս Պուլկարիոյ ու Ռուսիոյ օրինակները ցոյց կուտան, նոյն իսկ հայ կառավարութիւն մը կրնայ վաղը հայերը նոյնքան կեղծքով որքան այսօր թիւրք կառավարութիւնը կ'ընէ։

— Կը հաւատամ թէ եթէ հայ յեղ. պայքարը յաջողէր ու հայ ինքնօրինութեան յանգէր, (նոյնիսկ կեղծքիչ հայ կառավարութեան մը լուծին տակ) հայ. ջարդերը, հաւածանքները պիտի գաղտնիքն, ու ժողովուրդը պիտի կրնար նուազ մտահաւոր կացութեան մը մէջ յաջողութեան աւելի մեծ յոյսով մը նոր բարեկարգութեանց ձեռնարկել։

— Այո՛, բայց դուք հայոց արդի վիճակը կը բաղդատէք այդ ինքնօրինութեան օրով հայոց վերապահուած հաւանական կացութեան հետ ու առաջինին

վրայ վերջինին անհուն առաւելութիւնը կը տեսնէք. հաճեցէ՛ք բաղդատել ջարդերէն առաջ հայոց ունեցած վիճակը ապագայ ինքնօրինութեան օրով հայոց վերապահուած վիճակին հետ, ու ըսել թէ ինչ երաշխաւորութիւն կայ որ հայ կառավարութիւն մը հայերը նոյնքան պիտի չի կեղծքով որքան թիւրք կառավարութիւնը։

— Ինչո՞ւ մանկոյ ու Պուլկարիոյ մասին կ'ըսէք թէ այդ երկիրներու չունեւոր դառն կարգին այսօրուան անտեսական վիճակը չի տարբերիր թրքական լուծի օրով անոնց ունեցած վիճակէն։ Այս մասին բան մը ըսելու կարող չեմ, անոնց անտեսական վիճակով զբաղած չ'ըլլալով. միայն աչքերնուս առջեւ կենդանի օրինակ մը կայ, իրանական օրինակը. բոլոր ճամբորդներն ալ միաձայն են ըսելու թէ այս երկին մէջ ժողովուրդը այժմ կատարեալ հանգստութիւն կը վայելէ, թէեւ հոգ միշտ հարուստներ և աղքատներ եղած ըլլան։ Հայոց համար այդ վիճակին հասնիլը արդէն մեծ բան կ'ըլլար։

— Եթէ ձեզի վերջին հարցումները ըրի, պատճառն այն է որ ասոնք տիրական կարեւորութիւն մը կը ներկայացնեն իմ տեսակէտէն դիտուած. արդարեւ, ժողովուրդ մը արին թափելու է ո՛ւ թէ օտար տէրերու տեղ հայ տէրեր ունենալու համար, հապա որպէսզի ձեռք ձգէ ազատ զարգանալու պայմաններ. արդ, ամէն մարդ համամիտ է ըսելու թէ, մէկդի առնելով հայ. ջարդերու թուականը, հայոց վիճակը թիւրքերէն լաւագոյն էր, ուրեմն վերջինները անկախութիւն վայելելով հանդերձ, ոչ-անկախ ժողովուրդի մը վիճակին պէս վիճակին բարելաւելու չափ իսկ զարդա. նալու պայմաններէ զուրկ են ձեռքերը. կը հետեւի թէ անկախութիւնը անհրաժեշտաբար ապահով զբաւական մը չի կրնար ըլլալ ժողովուրդի մը վիճակին բարեփոխութեան տեսակէտով, քանի որ հայոց պէս ոչ-անկախ ժողովուրդ մը իրեն շինքը է անկախ թրքերէն լաւագոյն վիճակ մը։ Մէկ բառով, կառավարութեանց համար երբեք կարեւորութիւն չունի գիտնալ թէ իրենց կեղծքած հպատակները իրենց ազգակից են թէ ոչ։ Այս պատճառաւ կուզէի ձեզի հարցնել թէ հայերը աւելի խելացութեամբ վարուած չ'իյն ըլլար եթէ մէկդի թողնուի իրենց ազգայնական ձգտութեանը, լոկ դասակարգային տեսակէտէ կոխ մղէին. իրենց այս վարմունքը սա առաւելութիւնն ալ պիտի ունենար որ թիւրք զգոհներն ալ իրենց պիտի միանային ու յեղ. ոյժը պիտի շատ աւելի զօրանար։

— Ըսի թէ արդէն թէ հայ յեղ. շարժումը ազգայնական գրոյմ մը սկիզբէն ի վեր կրած է ու կը կրէ. դալով դասակարգային կոխի, այդ ատեն պէտք կ'ըլլար ձուլուիլ թիւրքերու հետ, բան մը որուն դէմ եմ. ես ազգայնական կոխի կուսակից եմ, միայն թէ կրնայինք թիւրքերու հետ գործակցել, զբախտաբար մինչեւ այժմ երիտասարդ թիւրքերը այնքան թոյլ ու անօրոշ երեւցած են յեղ. ըմբռնումի և ոյժի մէջ որ կարելի չէ որ հայերը անոնց հետ գործակցին։

— Բայց հայերը իրենք ալ իրենց ազգայնական ձգտութեանով յեղ. պայքարը յառաջ տանիլ յամառելուն համար միշտ, թիւրքերու այդ գործակցութիւնը անկարելի ընելու կ'օգնէին։

— Իմ կարծիքովս հայերը պէտք չէ

որ իրենց այդ ազգ. ձգտութեանը թողուն. միւս կողմէ իրենք ալ չեն կրնար թիւրք ժողովուրդը դաստիարակելու դժուարին գործը ամբողջութեամբ իրենց վրայ առնել, այս պարագային էրոպայի մասնաւորապէս իրենց ինպաստ միջամտութեան յոյսն ալ կը կորսնցնէին. այս հարցին համար ուրեմն չեմ տեսներ զոհացուցիչ լուծում մը, բացի թիւրքերու հետ ձուլումի քաղաքականութենէն, որուն դէմ եմ։

ՎՐԻՊԱԿ. — Մեր թղթակցին «Հայկական Համաժողովը — Տեսակցութիւն մը Պ. Չերաքի հետ» խորագրուած յօդուածին մէջ (Լուսաբեր թիւ 83) «հարկ է ընդ միշտ յեղափոխութենէ ետ կենալ» խօսքը պէտք է ուղղել այսպէս «հարկ է ընդ միշտ ազգայնական յեղափոխութենէ ետ կենալ»։

ՀԱՅԵՐ Ի ՍԻՆԿԱՓՈՒՐ (1819էն սկսեալ) Բ.

Նախ քան զշինութիւն եկեղեցւոյ, չորս վիճակաւոր քահանայ հետգհեաէ եկած են աստ. առաջինն է Տէր Եղիազար Խնժիղուլիան, որ ձեռնադրուած է աստ 7 տարի. մին մկրտութիւն տեսնուի նորա անուամբ առմարի մէջ. վախճանած է աստ. գերեզման նորա գտանի Հայոց հին հանգստարանի մէջ, տապանադրի վերայ գրած այսպէս «Այս է տապան Նոր Զուգայեցի Տէր Եղիազար Խնժիղուլիան, 1826 ամի Տեառն»։ Երկրորդն է Տէր Գրիգոր Տէր Յովսէփիան Նոր Զուգայեցի 1828 ամին. տոմարի մէջ երկու մկրտութիւն տեսնուի նորա ձեռնադրուած է Տէր Թարգմաթիւն Տէր Եղիազարեան Նոր Զուգայեցի 1832 ամի. երեք պսակ տեսնուի նորա ժամանակում, Զորորդն է Տէր Կարապետ Գրիգորիս Սնանական Զվկիցէ. Սա Նոր Զուգայեցի չէ, և չեմ կարողացած ստուգել թէ սա ինչ տեղից է եկած աստ, միայն 25 ֆուլայի (յուլիս) 1833 թիւ, մին մկրտութիւն է կատարում աստ, վերջիշեալ անուամբ, և իւր իսկ ձեռագրութեամբ։

1835 թիւ ժամանում է աստ Տէր Բովմա Գրիգորեան ծայրագոյն վարդապետ և նուիրակ Ամենափրկչեան սրբոյ վանուց Նոր Զուգայի. Ամենափրկչեան նորաշէն եկեղեցւոյ հիմնարկութեան հանդէսն կատարում են. որոյ արձանագիրն մարմարեայ քարի վերայ գետեղեալ գտանի եկեղեցւոյ մէջ հարաւային ուղոյն վերայ, գրած կարմիր-կապուտ, և ոսկեգօծ տառերով այսպէս. «Սրճան յիշատակի շինութեան սրբոյ եկեղեցւոյ, զոր շինմանը սիրով կառուցին Հայկազն բնակիչը կղզւոյս. օժանդակութեամբ Ազգակցացն Բաթալիոյ և Կալկաթայի, և այլ ազգ. քրիստոնէից, որ և յատկապէս ձեռնադրուած ատեն երկրքին եղբարքն հարազատք Գրիգոր և Յեսայի Զաքարեանք առ ի աւարտում»։

Հիմնարկութիւն եկեղեցւոյ կատարեաց Տէր Թովմա Գրիգորեան ծայրագոյն վարդապետ և նուիրակն սրբոյ վանուց Ամենափրկչի որ ի Նոր Զուգա, Տէր Յովսէփիան խաչիկ Եովսէփեան վիճակաւոր քահանայի. Թամի Տեառն 1835, Յուն. վար Ա. »։

Եւ հանդէս օծման կատարեցաւ ձեռնադրուած քահանայի յամի Տեառն 1836, ի ատեն Մամի ի վերապն սրբոյ Հայրա-

պետին Հայաստանեայց և ընդ յատուկ թախանձանաց Մկրտչի Մ. Մովսէսեան անուանակոչեցաւ Սրբոյ Գրիգոր Լուսաւորիչ ի փառս սրբոյ Երրորդութեան և ի պարծանս և ի վայելուիլ Սրամեան ազգի մանկանցն եկեղեցւոյ։

Սրբաւոր Սիմէոն Ստեփաննոսն շինեաց զբնակութիւն քահանային և Սէթ Աւետ Սթեփաննոյն ջրհոր մի ի պարտիզին քարաշէն յարեւմտս, որ և ի հիմնարկութենէն մինչեւ ցրումն շինութեան սրբոյ Տեառն անխոնջ ջանիւք հոգ տարաւ լցուցանելով զպէսպէս դուզնաքայ պէտս վասն շքեղութեան Տեառնի ըստ կարեաց իւրոց Պետրոս և Յովսէփ եղբարք իւրով։ Մէկ քանի տարի յետոյ՝ Խաչիկ Մովսէս, Բարսեղ Եովսէփեան, և Յովհաննէս Մ. Մովսէսն օգնեցին և ի կալկաթա եղեալ մերազնեայց օժանդակութեամբ ի նորոգութիւն եկեղեցւոյս և ի կառուցումն կաթողիկէին. իսկ ի նորումս Սէթ Աւետ Սթեփաննոյն ընծայեաց տաճար մի և ժամացոյց ի յիշատակ ինքեան և համայն իւրայնոց որոց իսկ օժանդակութեամբ յիշատակագիրս եղաւ յամի Տեառն 1867։

Սրճանագիր սեաւ մարմարեայ քարի վերայ եկեղեցւոյ մէջ հիւսիսային կողմի որմայն վերայ. «Ի Գերապատիւ հասարակութենէ Հայոց Սրճանս այս կառուցանի ի յիշատակ բազմավաստակ առն յարգելի Պարոն Պետրոս Աւետ Սթեփաննոյ, որ զամս 32, հաւատարմապէս վարեաց զպաշտօն եկեղեցականութեան սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն ի Սինկափուր, և ապա չուեալ ի Հօնկոնք վախճանեաց անդ՝ Գիշատակ արժանագով օրհնութեամբ եղիցի. Դնեալ ի Մարգարս 1812, Զանէր (յուլիս) 26. վախճանեալ ի Հօնկոնք 6 Սեպտեմբեր 1886։

Սրճանագիր ձերմակ մարմարեայ քարի վերայ եկեղեցւոյ մէջ հիւսիսային որմոյ վերայ. «Ի կաթողիկէ յիշատակութեան Գալստանի Եղգարեան, բարեհաւատ վաճառականի որոյ բարեբարոյ ազնուութիւն, նախանձելի աշխատասիրութիւն, անկեղծ հաւատարմութիւն և առատաձեռնութիւն կարօտելոց, որչափ սիրելի արար զնա ի կեանս, անչափ և ողբալի ի վաղահաս մահու նորին։ Ամուսին էր հաւատարիմ, հայր գորովազուծ և ճշմարիտ բարեկամ ամենից։ Դնեալ ի Զուգա, հանգեալ ի Հօնկոնք. 30 Զանէր 1887, ի հասակի 46 ամաց. կառուցաւ արձանս, ի նուէր յաւերժական սիրոյ, ի սգաւոր ընտանեաց իւրոյ»։

ՈՄՆ

ԲԺԻՆԿԻ ԽՕՍԲԵՐ ԲՈՒՆԸ

Ներկայ դարու ձգտումը աճապարանքն է, մտազբաղումն ու զոգոտումը, և ասոնք որ կը բռնուին այս հոսանքէն ի խընդիր հարստութեան, փառքի կամ ուրիշ տենջանքներու, կենթարկուին ջղային ձրգտումի մը որ օրէ օր կը սպառէ իրենց զրուծութիւնը, ջղային ու մտաւոր անկարգութիւններ կը պատճառէ ու կը կարծեցնէ անոնց կեանքը։ Հարիւրամեաներու պատմութիւնը հանգարտ, չափաւոր և կանոնաւոր կեանքի մը պատմութիւնն է ընդհանրապէս։

Քունը, քաղցը վերանորոգիչ բնութեան, կուգայ իր թաւիչէ ձեռքը գնելու։

կենսաբան յօդուհանձնող լրաց կարգի մեջ...

Գրուել լուրի մասին կը տարբեր մտքին...

Բնականները կը կարծեն թէ քունը...

Անասունները անփոփոխ կերպով կա...

Առատու ժամերը օրուան գեղեցկա...

Ամեն մեծաշնա աշխատութիւն թող...

մը ու կանխահաւ մահ մը միայն պիտի...

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիզէն կը գրեն մեզի Յունիս 24...

— Պարզուէն նոյնպէս կը գրեն. «Պա...

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Եւթնի բնակիչներէն հազարաւոր...

— Գաղտնի ոստիկանութեան գործա...

— Խաբիական երկրագործական վարժա...

— Ներքին գործոց նախարարութիւնը...

— Երկաթուղիներու վարչութեանը 70000...

— Անցած կիրակի օրը Հելուանի...

ԼՐԱՔԱՂ

Անգլիոյ արքունի փողբանոցին մէջ...

կի վրայ այնչափ առատ էին որ անցած...

— Ափրիկեցի գաճաճները.— Իշխանուհի...

— Սնորհգործութիւնները Ֆրանսայի...

— Թէյի մաքսը.— Յուլիսի առաջին...

Այն օրը ճիշդ կէս գիշերէն սկսեալ...

ՀՅՈՒՊՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարիկ, 20 Յուլիս.— Ս. Բե...

Մոսկուտ, 20 Յուլիս.— Ոստիկա...

Բեդրասպուրկ, 20 Յուլիս.— Ֆին...

Բարիկ, 20 Յուլիս.— Եղուարդ...

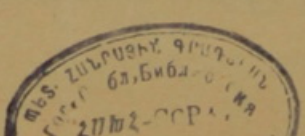
S. S T E I N
ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Ս. ՇԹԵՅՆ
ՀՅԹԱՅԹԻՉ Ն. Բ. ԽՏԻՎԻՆ

Գիները Զափաւոր են:
ՆԵՐՁԻՆ ՆՈՐԱՅԵՆՈՒԹԻՒՆ
Հիւրերուն վերամարմինը (առանց օր)

Սան Ֆրանսիսկո, 21 Յուլիս.—
Քաղաքապետը Պ. Սիթլ քարաւիին...

Ս Ա Կ Ա Ր Ա Ն

Table with multiple columns containing names and numbers, likely a list of names and their corresponding values or counts.



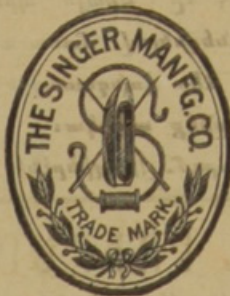
ՄԻՆԿԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կեդրոնատեղի Պրիսթոլ հօթելի գիմնազիայի նոր Պաշարի գիմնազիայի

Գ. Ա. Հ. Բ. Է.

ՄՈՒՍԲԻ

Բարիկի 1901ի Յուլյան հանգիստին մէջ ԱՌՈՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ-ԱՆՍԱՐՅԻ ամենէն ՄԵԾ վարձատրութիւնը, փափաքողաց ձրի կը շրջուի մեր Յուլյան հանգիստին լեզու



Իւրաքանչիւր Սինգլը մեքենայի վրայ փըն.
տառի այս վաճառանիշը (marque).
ՔՍԱՆ ՍԻՆԳԼՈՆ մեքենաներ սպառած.
Սինգլնագործի ձրի դասեր և մեքենաներու.
ձրի նորոգութիւն գնողներու տան մէջ. վճարել
ման գիւրութիւններ. Սինգլը կարի մեքենան.
ըլ աշխարհի լաւագոյններն են. (29)

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ՃԻՎԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Negociants—Commissionnaires

ՊԵՅՆ - Է.Լ. ՍՈՒՐԵՅՆ

ԳԱՀԻՐԷ

ՖԻՆԱՆՍԵՐՈՒ ԳՕԼԷՃԻՆ ԴԻՄԱՑ

ՄԱՍՆԱԿՈՐ ՃԻԻՂ
ԸՄՊԵԼԻՔՆԵՐՈՒ

J. B. Etcheboud & Co

Cognac

Ժողով Էթեբուդ և Ընկ. Գոնեպր

L. Bezagu & Co

Bordeaux

Լ. Պէշագիւ և Ընկ.

Պոնտու

Garnier—Chevrier

Meursault

Կառնիէ և Շըվոնիէ. Մէթրոպոլիտ

ՏՐ ՄԻՍԱՔ ԶԱՄԱՆԱՆ

ՎԿԱՅԱՆ ԼՈՋԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Եւրոպայէն նոր եկած և հաս-
տատուած է Գահիրէ, ի Շարիա Մու-
համմէտ Ալի, Խաչատուրեան եղբայր-
ներու կ. Պոլսոյ դեղաբանին մօտ:

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր
առաւոտեան ժամը 8—10 իր տան
մէջ, 10 ու կէսէն 12 Ֆակալայի «Ար-
շալոյս» դեղաբանը, և կէսօրէն յետոյ
ժամը 3—5 իր տունը:

Վկայեալ աղքատներու ձրի դար-
ժանում ամէն օր մինչոյն ժամերուն:

ԾԱԽՈՒ ԳՐՔԵՐ

Լուսաբերի խմբագրատան մէջ:

Ղըշ. ողջ

Ֆրանսահայ նոր Բառագիրք
պատկերազարդ, Գուրտն Լու-
սինեան, երկու հատոր

120

History of Armenia, by
Ter Gregori (Պատկերազարդ
Հայոց պատմ. անգլիերէն)

15

Լուսինեանք, Մելիք Ա.
Դաւիթ Բէկ

5

Կիպրոս կղզի, Բակուրան

5

Լուսաբեր Հաւաքածոյ, Ա.
Պրակ,

2

Մի Տեսութիւն Կիլիկիոյ
Հայկական իշխանութեան վը-
րայ, Բակուրան

12

Քարոզներ, Բարգէն Ծ.
Վարդապետ Կիլիկիականի

10

Կոլոտ Թովհանէս Պատ-
րիարք, նոյն հեղինակին

13

Ծովը- Տլուք և Հոռոկայ
նոյն հեղինակին

7

Բառգիրք Հայերէնէ Քրան
սերէն, Գ. Լուսինեան

60

Պատմութիւն Արեւելեան
Խնդրոյ և Առաջնորդ Հայկա-
կան հարցի, Բրոք. Կ. Թու-
մանան

18

ՏՔԹ. ՕՎԱՏԻԱ

Որ իր ուսումը և փորձառու-
թիւնը ստացած է Բարիկի առաջ-
նակարգ հիւանդանոցներուն մէջ և
որ երեք տարուան միջոցին Գահիրէի
մէջ բազմաթիւ յաճախորդներ շա-
հած է՝ շատ կարճ ժամանակի մը
մէջ կը դարձանէ նոր սկսած կամ
հինցած հոստիւնները, շիֆատը (կուլ-
միլիթէր), միզանցի կծկումները,
փամփշտատապը (սիսթիթիս) և ծննդա-
կան և միզային գործարաններու
հիւանդութեանց հետեւանքները: Կը
դարձանէ նաև սիֆիլիզը և մորթային
հիւանդութիւնները:

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր ժա-
մը 9—12 կէս օրէ առաջ, և 3—6 կէս
օրէ վերջը, իր բնակարանը Մէհմէտ
Ալի փողոց, Ամերիկեան գրադաճա-
ռանոցին վրան:

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՈՒԹԻՎ ՎԱՐՔԱՐԱՆ

ԼՈՋԱՆԻ, ՉՈՒԻՑԵՐԻԱ

Գրք տարեշրջան

Լոգանի Հայ Կրթարանը առողջ
և հիմնական կրթութիւն և դաստի-
արակութիւն կուսուց 8—20 տարեկան
աշակերտներու: Ազգային կրթութիւ-
նը տեղի կ'ունենայ հաստատութեա-
նը մէջ, իսկ եւրոպականը, մեր ան-
միջական հսկողութեան տակ՝ տեղա-
կան կառավարական հանրածանօթ
գալորդներուն մէջ:

1905—06 ի շրջանին ձմեռուան
վեցամեան կ'սկսի Սեպտ. 1ին: Անոնք
որ լեզուի կամ որ և է ճիշդի մը մէջ
տկար են կրնան կանուխ գալ և պատ-
րաստուիլ մեզ մօտ:

Ընդունելութեան տարիք՝ 8 էն 15:
Վարժարանս այս տարի ալ հինգ
աշակերտ պիտի ընդունի մեծ գեղջոյ:
Կարճեակութի հաստատութեանս
պատկերազարդ սոնաթներով, Գի-
տութեան, բաժանորդագրութիւնը:

Տնօրէն

Մ. ՆԱԼԲԱՆԴԻԱՆ

Հասցէ՝ Տքթ. ի Գիտութիւնս

Institut Armenien

Lausanne, Suisse

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՄՍԱԹԵՐՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՋԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆԻՆ

Տարեկան 12 Քրանք

Վեցամեայ 7 Քր.

Բաժանորդագրինը կանխիկ է

Թողում, թղթակցութիւն և բաժա-
նորդագրին զրկել հետեւեալ հասցէին՝

M. NALBA DIAN

Institut Armenien

Lausanne (Suisse)

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻՔ

LA NEW-YORK

ԱՄԵՆԱՅԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.Ը

Չուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

— օճօ —

Կը գործէ 82 կառավարութեանց հսկողութեան ներքին:

1903 Յունվար 1ին երաշխաւորեալ գոյքն է Քրանք 1,827,000,000

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻՔ 812,711 ապահովագրեալ ունի օրք կը կազմեն Ընկե-
րութիւնը որոնց կը պատկանի բոլոր շահերն 1903ին ապահովագրելոց
վճարուած շահարուիններու գումարը Քրանք 27,670,882:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻՔի տիեզերական բոլոր մինչև հիմա ուրիշ օր եւ
է Ընկերութենէ մը յանձնուած բոլորներէն աւելի կանաչադա-
նեալ շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ
անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսա-
ներուն եւ պատճառին, անձնատպանութեան եւ մինչև իսկ պա-
տերազմի առեւն: Տիեզերական բոլոր կ'երաշխաւորէ փոխառութիւ-
ններ երեք տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ առանց յետագայ
ապահովագրին հաշուի առնելու, այս փոխառութեանց գումարները
զատ զատ նշանակուած են բոլորին մէջ, 30 օր պայմանաժամ
իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները գաղ-
րեցնելէն մինչև 5 տարի վերստին նշանակելու առանձնահոգում, յե-
տամնաց ապահովագրինները 5 առ 100 տոկոսով հանգեթձ վճա-
րելով, մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւանց կորուստ կայ: Ապահո-
վագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակա-
միջոցի մը համար, այն պէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ
պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ,
առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագրինները:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻՔ 4 առ 100 տոկոս սերք պայման ալ ունի, որ աշխարհի
մէջ ցարդ դառնում արդիւններէն ամենէն աւելի նպատաւորն է:
Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմել «Լուսաբեր»ի խմբագրատունը:

ՏՕՔԹ. Ի. ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ

ԱՍԱՍՆԱԲՈՅԺ

ՇԱՐԱ ՔԱՄԵԼ, ԹԻԻ 3, ՇԵՓԵՐՏՍ ԼՈՐԵԼԻ ԴԻՄԱՑԸ

Կը դարձանէ տկաւայի և լիւտերու ամեն տեսակ հիւանդութիւններ,
երեքտական և ուրիշ միջոցներով, բոս նորագոյն և կատարեալագործեալ
գրութեանց:

Կը պատրաստէ ոսկիէ տկաւներ և կամրջակներ (travaux aux ponts
et couronnes) որոնք առանց արհեստական քիմիքի և առանց ամրացու-
ցիլ թելի (crochet) կ'ապահովեն արհեստական տկաւներու տակուն-
թիւնը և տեղեկանութիւնը:

Նոյնպէս կը պատրաստէ քառուէ լիւտերով տկաւներ, և առանց
ցաւի կը քայէ փաստուած տկաւները լիւտերու կամ ընգհանուր ջիղե-
րու վայրկեանական թմբութեամբ:

Յաճախորդներ կ'ընդունի ամեն օր, առաւոտան ժամը 9էն—իրիկուան 6ը: